

**Сметаніна Н.В.,
к.ю.н., асистент кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Торгівля людьми у сучасному світі є одним із найнебезпечніших порушень прав і свобод людини. Суспільна загроза торгівлі людьми, як надзвичайно небезпечного злочину, полягає в посяганні на невід'ємні права людини – право на вільний розвиток своєї особистості, право на повагу до її гідності, на свободу та особисту недоторканність, свободу пересування і вільний вибір місця проживання, право на охорону

здоров'я та медичну допомогу, а інколи і право на життя. Торгівля людьми становить значну суспільну небезпеку для жінок, чоловіків і дітей, яких використовують з метою жебракування, сексуальної та трудової експлуатації, та залучення до інших незаконних видів діяльності, які принижують честь та гідність людини. Згідно з дослідженнями Міжнародної організації праці (МОП) в будь-який момент часу у світі в сучасному рабстві знаходиться 20,9 млн. осіб.

Над проблемою запобігання торгівлі людьми працювали такі вітчизняні дослідники, як Батиргареева В.С., Головкін Б.М., Дручек О.В., Іващенко В.О., Левченко К.Б., Лисодед О.В., Наден О.В., Орел Ю.С., Раковська Ю.В., Суслов Р.І., Чеханюк Л.В. та інші.

У 2013 році було обліковано 131 кримінальне правопорушення, що пов'язані з торгівлею людьми або іншою незаконною угодою щодо передачі людини, у 2014 році обліковано 118 таких правопорушень (динаміка є негативною і становить – 9,9%), у 2015 році обліковано 110 правопорушень (динаміка є негативною і становить – 6,8%), у 2016 році обліковано 115 правопорушень.

Типовий портрет жертви такого злочину як торгівля людьми створити вкрай складно. Серед виявлених жертв є люди різної статі, віку, соціального походження, статку. У той же час існують певні групи ризику, які об'єднують особливо вразливих людей, стосовно яких існує висока ймовірність того, що вони можуть стати об'єктами цього злочину. Насамперед до цієї категорії можна віднести представників соціально незахищених і неблагополучних верств населення, які знаходяться у складних життєвих обставинах: членів багатодітних родин та малозабезпечених сімей; одиноких матерів; людей з особливими потребами (як у сфері фізичного, так і психічного здоров'я); самотніх людей похилого віку; жертв насильства в сім'ї; сиріт, дітей, що позбавлені опіки та піклування, «дітей вулиці»; безробітних працездатного віку (особливо тих, хто тривалий час не може знайти собі роботу); безпритульних.

Нова для України група ризику – вимушені переселенці або внутрішньо переміщені особи (ВПО) із зони конфлікту. Станом на лютий 2015 року за даними ООН в Україні нараховувалося понад 1 млн. ВПО. Через невизначеність щодо перспектив подальшого влаштування, побутові складнощі та брак ресурсів (зокрема, фінансових), такі люди є особливо вразливими та схильними до прийняття сумнівних пропозицій вербувальників. До нових тенденцій можна також віднести торгівлю

людьми терористичними елементами на територіях Донецької та Луганської областей.

На загальносоціальному рівні серед заходів запобігання торгівлі людьми можемо виокремити наступні: формування та реалізація ефективної соціальної політики, зменшення рівня безробіття, урегулювання міграційних процесів, зростання стандартів життя людей, підвищення рівня обізнаності серед населення і особливо серед груп ризику про механізм перетворення на жертву торгівлі людьми (проведення загальнонаціональних інформаційних кампаній, висвітлення у ЗМІ проблеми торгівлі людьми), забезпечення безпеки осіб, які визнані потерпілими від торгівлі людьми, забезпечення відновлення прав постраждалих від торгівлі людьми, виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, притягнення до відповідальності осіб, причетних до торгівлі людьми, посилення прикордонного контролю, інформування громадськості щодо результатів діяльності у сфері боротьби з торгівлею людьми (статті 9 – 12 Закону України «Про протидію торгівлі людьми»).

Спеціальний рівень запобігання передбачено статтею 5 Закону України «Про протидію торгівлі людьми», де визначено, що суб'єктами протидії торгівлі людьми є: Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, закордонні дипломатичні установи України та заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми. Також зазначається, що у здійсненні заходів, спрямованих на запобігання торгівлі людьми, беруть участь органи місцевого самоврядування, а також, за згодою, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські організації та окремі громадяни. Стаття 13 Закону України «Про протидію торгівлі людьми» встановлює національний механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми. Основним суб'єктом у системі запобігання торгівлі людьми є Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми Національної поліції України (у складі кримінальної поліції). Так, саме на Департамент покладаються наступні завдання: участь у реалізації державної політики у сфері протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, правопорушеннями у сфері суспільної моралі, а також внесення на розгляд Голови Національної поліції України та Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо формування державної політики в зазначених

сферах; запобігання вчиненню, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, а також правопорушень у сфері суспільної моралі; моніторинг, вивчення, аналіз і узагальнення ефективності заходів щодо стану боротьби з кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, а також правопорушеннями у сфері суспільної моралі, у межах компетенції прогнозування криміногенної ситуації в державі і своєчасне інформування керівництва Національної поліції України та інших органів державної влади із зазначених питань.

У 2015 році у місті Одеса Міжнародною організацією з міграції (далі МОМ) була організована арт-інсталяція «Невидимі», що розповідає справжні історії постраждалих від торгівлі людьми. Цей проект побачили жителі дев'яти регіонів України. За період з січня 2000 року до грудня 2016 року МОМ надала комплексну допомогу з реінтеграції 12 846 постраждалих від торгівлі людьми, яка, залежно від індивідуальних потреб кожної особи, включала юридичні консультації та представництво у кримінальному та цивільному суді, медичну та психологічну допомогу, забезпечення притулку, професійну підготовку, надання невеликих грантів для підтримки тих постраждалих від торгівлі людьми, які прагнуть започаткувати власний бізнес, та інші форми допомоги. З 2002 року при МОМ працює Медичний реабілітаційний центр, єдиний у своєму роді в Україні, де повне медичне обслуговування та психологічна допомога надаються безкоштовно на безпечній та конфіденційній основі. З 2002 по грудень 2016 року понад 3 000 постраждалих скористалися послугами Центру.

На індивідуальному рівні доцільним є корегуючий вплив на поведінку груп ризику, особливо членів багатодітних родин та малозабезпечених сімей, самотніх матерів, людей з особливими потребами, самотніх людей похилого віку, жертв насильства в сім'ї, сиріт, дітей, що позбавлені опіки та піклування, «дітей вулиці», безробітних працездатного віку і безпритульних, осіб, які займаються модельною діяльністю і осіб, які займаються проституцією. Позитивно себе зарекомендували індивідуальні і колективні бесіди з такими особами, надання порад щодо можливостей і порядку офіційного працевлаштування за кордоном, поводження із особистими документами, процедури перетину державного кордону, попередження їх про можливий механізм залучення у торгівлю людьми та наслідки від

цього злочину. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми» за № 417 від 23.05.2012 року визначає процедуру встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.

Актуальним завданням залишається розвиток міжнародного співробітництва у сфері протидії торгівлі людьми. Так, наприклад, значну багаторічну допомогу у запобіганні торгівлі людьми та соціальній роботі із постраждалими особами надає Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна».

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ
СТУДЕНТСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО

ЮРИДИЧНА ОСІНЬ 2017 року

Збірник тез доповідей та наукових повідомлень
учасників всеукраїнської наукової конференції
молодих вчених та студентів

15 листопада 2017 р.

м. Харків

УДК 340(043.2)

Адреса редакційної колегії:
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

Тези друкуються мовою оригіналу,
відображають позицію автора,
який несе відповідальність за зміст

Юридична осінь 2017 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих вчених та студентів (Харків, 15 листоп. 2017 р.) / за заг. ред. А.П. Гетьмана. – Х.: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого: Мадрид, 2017. – 348 с.

УДК 340(043.2)

©Національний
юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© «Друкарня «Мадрид»», 2017